

פרוטוקול מס' 81

מישיבת נעדת הכנסת
מיום ג', כ"ב בטבת תשל"א - 19.1.71, בשעה 8.30

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

י. ישעיהו - היו"ר
א. אנקוריון
ר. ארזי
מ. ביבי
מ. ברעם
ש. י. גרוס
י. נבון
מ. נסים
א. עופר
א. ציטרמן
א. רזיאל-נאור
י. רפאל

מוזמנים:

ח. ליאור - מזכיר הכנסת
ק. ארן - סגן מזכיר הכנסת
ש. גו ברמן - עוזר בכיר ליועץ המשפטי
לממשלה, משרד המשפטים
א. בר-זכאי - משרד המשפטים

מזכירת הוועדה: מ. ברפי

רשמה: נ. רינגלר

סדר-היום:

- א. קביעת הזמן לדיון בסקירות השדים על פעולות משרדיהם;
- ב. קביעת הזמן לדיון על הנושא "מצב מוסדות ההשכלה הגבוהה" (בעקבות הצעות לסה"י של חה"כ כץ וארזי);
- ג. קביעת הזמן לדיון על הנושא: "בעיית השידורים המסחריים בטלוויזיה" (בעקבות הצעה לסה"י של חה"כ אבנרי);
- ד. קביעת הזמן לדיון בהסתייגויות על תקציב נשיא המדינה והכנסת;
- ה. שאילתה של חה"כ אנקוריון בדבר המשך הדיון בדו"ח של ועדת אונא בענין חברי-הכנסת שהם עורכי דין;
- ו. מכתבו של חה"כ ביבי בדבר מחיקת דברי חבר-הכנסת מפרוטוקול הכנסת כאשר חזר בו מדבריו.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. ישעיהו:

א. קביעת הזמן לדיון בסקירות השרים על פעולות משרדיהם

נתבקשתי על-ידי מזכיר הכנסת לקבוע זמן לדיונים בסקירות השרים על פעולות משרדיהם כדלקמן: (1) משרד לקליטת עליה, שהדיון עליו יתקיים ביום י"ד בשבט תשל"א - 9.2.71; (2) משרד החינוך והתרבות, שהדיון עליו יתקיים ביום כ" בשבט תשל"א - 15.2.71; משרד החקלאות - ביום כ"ח בשבט תשל"א - 23.2.71; ומשרד העבודה - ביום ד' באדר תשל"א - 1.3.71.

ט. ביבי:
אני מציע להקציב לדיון על משרד לקליטת עליה - 3 שעות; לדיון על משרד החקלאות - 3 שעות; לדיון על משרד החינוך והתרבות - 4 שעות; ולדיון על משרד העבודה - 4 שעות.

ח. ליאור:
בשנה שעברה הוחלט להקציב לדיון על משרד החינוך והתרבות - 4 שעות; לדיון על משרד העבודה - 4 שעות; לדיון על משרד החקלאות - 3 שעות; ולדיון על משרד לקליטת עליה - שתיים.

א. עופר:
אני מציע להקציב 4 שעות לדיון על משרד החינוך והתרבות, כי יש למשרד זה היקף בעיות רחב מאוד; ואילו לגבי שלושת המשרדים האחרים מציע אני להקציב 3 שעות לדיון.

הוחלט:
להקציב 3 שעות לדיון בסקירת השר לקליטת העלייה על פעולות משרדו;

להקציב 4 שעות לדיון בסקירת שר החינוך והתרבות על פעולות משרדו;

להקציב 3 שעות לדיון בסקירת שר החקלאות על פעולות משרדו;

להקציב 4 שעות לדיון בסקירת שר העבודה על פעולות משרדו.

היו"ר י. ישעיהו:

ב. קביעת הזמן לדיון על הנושא "מצב מוסדות ההשכלה הגבוהה" (בעקבות הצעות לסדר-היום של חברי הכנסת א. כץ ו-ר. ארזי)

ביום ב', כ"ח בשבט תשל"א - 25.1.71 יתקיים בכנסת דיון על הנושא: "מצב מוסדות ההשכלה הגבוהה", בעקבות הצעות לסדר-היום של חברי הכנסת ארזי וכץ. מזכיר הכנסת מבקש את הוועדה לקבוע זמן לדיון בנושא זה.

א. רוזאל-נאור:
אני מציעה להקציב 3 שעות לדיון.

י. גבון:
אני מציע להקציב שתיים לדיון בנושא זה, כי שר החינוך והתרבות ירצה שעה ארוכה גם בפתיחת הדיון וגם בסופו והדיון בנושא זה יהיה ארוך מדי. אינני חושב שתוספת של שעה לדיון תזכה את העניין ותמצה אותו יותר.

ר. ארזי:
דוקא משום הנימוק של חבר-הכנסת גבון מציע אני להקציב 3 שעות לדיון, כי לא נאה שהשר ינאם זמן רב כל כך ואילו כל סיעות הבית תצטמצמה בשתיים.

הוחלט:
להקציב 3 שעות לדיון על הנושא: "מצב מוסדות ההשכלה הגבוהה" (בעקבות הצעות לסדר-היום של חברי הכנסת ארזי וכץ).

היו"ר י. ישעיהו:

ג. קביעת הזמן לדיון על הנושא: "בעיית השידורים ומסחריים בטלוויזיה" (בעקבות הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת א. אבנרי)

מזכיר הכנסת ביקש את הוועדה לקבוע זמן לדיון על הנושא: "בעיית השידורים המסחריים בטלוויזיה", בעקבות הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת אבנרי.

א. אבנרי: אני מציע להקציב 3 שעות לדיון.

הוחלט: להקציב 3 שעות לדיון על הנושא: "בעיית השידורים המסחריים בטלוויזיה" (בעקבות הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת אבנרי).

היו"ר י. ישעיהו:

ד. קביעת הזמן לדיון בהסתייגויות על תקציב נשיא המדינה והכנסת

עלינו לקבוע את הזמן לדיון בהסתייגויות על תקציב נשיא המדינה והכנסת. שכחנו להכליל את הדיון בהסתייגויות על תקציב נשיא המדינה והכנסת בדיון הכללי על ההסתייגויות.

אני מציע שנקציב שעה לדיון בהנמקת ההסתייגויות על תקציב לשכת נשיא המדינה והכנסת.

ח. ליאור:

אני מציע להגדיל את הזמן שהוקצב להנמקת ההסתייגויות על תקציבי המשרדים האחרים מ-18 ל-19 שעות ולכלול בדיון גם את הנמקת ההסתייגויות על תקציב נשיא המדינה והכנסת.

הוחלט:

לתקן את החלטת הוועדה מיום ז' בטבת תשל"א - 4.1.71, בדבר "סדר דיון בתקציב השנתי, בפעולות המשרדים ובמדיניותם" - כדלקמן:

1. סעיף 8, פסקה (א) תסומן כפיסקה (ב) ולפני כן יבוא:
"א" את הצעות הוועדה יחד עם ההסתייגויות בתקציב ההוצאה של נשיא המדינה ולשכתו והכנסת";
2. פסקה (ב) באותו סעיף בהחלטה הקודמת תסומן כפיסקה (ג);
3. במע"ף 10 (א) במקום "18 שעות" יבוא:
"19 שעות".

היו"ר י. ישעיהו:

ה. שאילתה של חבר-הכנסת אבנרי בדבר המשך הדיון בדו"ח של ועדת אונא בענין חברי הכנסת שהם עורכי דין

א. אבנרי:

ביקשתי מיושב-ראש הוועדה להעלות את הענין בצורת שאילתה. אני מדבר בשם כמה חברי הכנסת שהם עורכי דין. הענין נוגע לשאלת מעמדם ועבודתם של חברי-הכנסת שהם עורכי-דין. זכור לחברי הוועדה שלפני כשנה החילוני בדיון על דו"ח ועדת אונא לכירור בעית היחסים המקצועיים בין עורכי הדין שהינם חברי הכנסת ובין הממשלה ורשויותיה וחברות ממשלתיות. בסוף הכנסת הקודמת מינה שר המשפטים ועדה בעלת משקל לבדיקת השאלה הזאת בראשותו של חבר-הכנסת אונא ובהשתתפות ארבעה עורכי דין מאוד יציגים, ביניהם: יושב-ראש לשכת עורכי-הדין; מזכיר הכבוד של לשכת עורכי-הדין; מי שהיה היועץ המשפטי לממשלה - מר בן-זאב ועורך הדין בעל הוותק מר לוי. ועדה זו הגישה דו"ח בו הוחלט פה אחד שהבעיה איננה בעיה מיוחדת של עורכי-דין שהם חברי-הכנסת, אלא של

א. אנקוריון:

כל חברי-הכנסת שיש להם עיסוק נוסף וייתכן שהם מנצלים את מעמדם לרעה. אז מתעוררת השאלה מה ייעשה והדבר מעורר שאלה של כללי אתיקה בכנסת. הדיון בשאלה זו התחיל בוועדה בהשתתפות שר המשפטים, הדיון לא הסתיים וגלש לעניינים רבים אחרים ובינתיים נשאר הענין פתוח.

בינתיים ברור שעורכי-הדין בלישכה החליטו שהם בעצמם יכנסו לענין הזה, קבעו ועדה והגישו דו"ח ללשכת עורכי הדין. בדו"ח נאמר שעל הלשכה לקבוע כללים שיגבילו את עורכי הדין שהם חברי הכנסת בעבודתם. מבלי להכנס לפרטי הענין, עורכי הדין שהם חברי הכנסת בדעה שהענין טעון דיון רציני. לא ייתכן ששאלה כזאת הנוגעת בעבודתם של חברי-הכנסת, במקרה זה של עורכי-הדין, תתברר במקום אחר מחוץ לכנסת ומישהו מחוץ לכנסת יחפש דרך להטיל מדינת שיכולה להתנגש במעמדם של חברי-הכנסת. מוטב שהענין יתברר בכנסת ולא בשום מקום אחר. היכן צריך לדבר על מי יקבע דברים כאלה? בניח שנחזיק פיקוח משמעי על ניצול לרעה של מעמד חברי-הכנסת, על זה אנו מדברים, זוהי שאלה של הכנסת. בניח לרגע שיכול להיות, ואינני מסכים לדבר כזה, ענין של פיקוח משמעי של לשכת עורכי-הדין - אינני חושב שמישהו יעמוד פעמיים לבירור משמעי; נדמה לי שאיש לא יחלוק על כך. אם חבר-הכנסת מנצל את מעמדו לרעה הבירור צריך להיות בכנסת. אינני ממצה את הענין בדברים האלה. לפי מיטב ידיעתי תתקיים הערב ישיבה של מועצת לשכת עורכי הדין בה יתקיים בירור על הדו"ח של לשכת עורכי הדין וייתכן שתצמחנה מכך החלטות שתגבלנה עורכי דיין שהם חברי הכנסת בעבודתם. הדיון הכפול יצור מצב לא נעים.

לאור העובדה שהדו"ח של ועדת אונא מונח על שולחן ועדת הכנסת, האם ייתכן שיתקיים דיון כזה במועצת לשכת עורכי הדין שאולי יקבלו בו מסקנות מחייבות כלפי חלק מחברי-הכנסת? המינימום שאפשר לדרוש הוא שיושב-ראש הוועדה יכתוב לשר המשפטים באופן דחוף שיפנה את תשומת ליבה של מועצת לשכת עורכי הדין לכך שהענין עומד לדיון בוועדת הכנסת ואין להעלות על הדעת כפילות בטיפול בענין.

היו"ר י. ישעיהו: אני מאשר את העובדה שטספר חברי-הכנסת שהם עורכי דיין פנו אלי בענין זה בשבוע שעבר; אני מצטרף למשאלתו של חבר-הכנסת אנקוריון שאין להעלות על הדעת שלשכת עורכי הדין תסכם ותחליט בענין שיש לו משמעות לגבי זכויותיהם וחובותיהם של חברי-הכנסת שהם עורכי-דיין בלי שקודם כל תדון ועדת הכנסת בענין זה.

שר המשפטים נמצא בחוץ-לארץ ואינני רואה כל תועלת מעשית לפנות אליו היום במכתב. אינני יודע אם מישהו במשרדו יקבל על עצמו לפנות ללשכת עורכי הדין. אפשר להסתפק בכך שלא תהיה פניה ישירה ללשכת עורכי-הדין, אלא נפרסם בהודעה לעתונות את העובדה שהועלתה שאילתה של חבר-הכנסת אנקוריון בענין זה, וזכויותיהם וחובותיהם של חברי-הכנסת הם ענין לחוק, לוועדת הכנסת ולכנסת עצמה, בין שאיתם חברי-הכנסת הם עורכי-דיין, או מורים, או מהנדסים, או קבלנים; ואין להעלות על הדעת שכל גוף אחר, חשוב ככל שיהיה, ידון ויחליט ויקבע בהן הלכות מבלי שהדבר יבוא לכנסת ולוועדת הכנסת כדין.

י. רפאל: יש לי ספק לגבי המהלך המוצע. אינני מעלה על הדעת שמועצת לשכת עורכי הדין תדון על הזכויות של עורכי-הדין שהם חברי-הכנסת. שם התעורר חשש שעצם היוזם חברי-הכנסת מעמדם מעניק להם זכויות במשרדים שונים או בחברות ממשלתיות וכדומה. זו לגמרי סוגיה אחרת. אני בפירוש אינני חושב שאנו יכולים להתערב בדיונים הפנימיים של גוף מסויים. איזו זכות יש לנו להתערב בדיוני מועצת לשכת עורכי הדין? כאשר תהיינה למסקנות השלכות לגבי הכנסת אנו נדון על כך. יש כאן מקום לאי הבנות.

היו"ר י. ישעיהו: מדבריו של חבר-הכנסת רפאל מתברר שיש אי הבנה. אנו נפרסם הודעה שחזקה על מועצת לשכת עורכי הדין שתימנע בהחלטותיה מפגיעה בזכויותיהם ובמעמדם של חברי-הכנסת, בתורת שכאלה, המעוגנים בחוק ובמבנה החוקתי של המדינה. איננו מתערבים בדיוניה של המועצה ואין זה כלל מענייננו.

היו"ר י. ישעיהו:

ענייננו הוא ששום גוף, פרט לכנסת, לא יקבל החלטות בנוגע לזכויותיהם וחובותיהם של עורכי דין שהם חברי-הכנסת. יש כנסת שהיא אחראית על חבריה.

י. נבון:

אני מציע שנמתיך ונראה מה תהיינה החלטות מועצת לשכת עורכי הדין.
אם החלטותיה של המועצה תהיינה מנוגדות לזכויותיהם וחובותיהם של חברי-הכנסת אנו נביע את דעתנו ועורכי הדין שהם חברי-הכנסת ידעו שיש להם הגנה של הכנסת.

מ. בסים:

לשכת עורכי-הדין היא גוף סטוטורי וגוף סטוטורי שקם לפי חוק לא יוכל לעשות דברים בניגוד לרוח חוק חברי-הכנסת ותקנון הכנסת. ועדת אונא החליטה שצריכים להיות כללי אתיקה לגבי עורכי דין שהם חברי-הכנסת. מדוע לא ייקבעו כללי אתיקה לגבי רופאים, אדריכלים בנקאים וכו' שהם חברי-הכנסת? אם כך יהיה שכל חברי-הכנסת יהיו נתונים לכללי אתיקה בתחומים שונים - נמצא שהכנסת כפופה לגופים סטוטוריים ושאינם סטוטוריים. הדבר יכול להביא לידי השלכות חמורות ביותר. כאשר נתמנה ועדת אונא היא נתבקשה להגיש מסקנותיה לפני הבחירות כדי שעורכי דין שרוצים להבחר לכנסת יוכלו להגיש מועמדותם, שלא יהיה ניצול לרעה. מדוע רק עורכי הדין יכולים לנצל לרעה את מעמדם? כללי האתיקה של לשכת עורכי הדין כפופים לאישור של שר המשפטים, שר המשפטים נתון לביקורת של הכנסת, בהחלט מוצדק שוועדת הכנסת תאמר את דברה. אין זה ענין בלעדי לעורכי-דין אפילו צדקתם בטענותיכם.

אני חושב וסבור שכוונות לשכת עורכי-הדין הן לגרום לכך שבסופו של דבר חברי-הכנסת לא יוכלו לעסוק בתפקידם, אם על-ידי הצרת תפקידיהם ואם על-ידי כללי אתיקה מחמירים. מה שידוע לנו הוא שהם מתכוונים להחמיר יותר את מסקנות ועדת אונא.

א. רוזנאל-נאור:

רצוי שיהיה ידוע ברבים שוועדת הכנסת דנה בענין זה וזכויותיהם וחובותיהם של חברי-הכנסת מעוגנים בחוק. לא רצוי שתתקבלנה החלטות שתמנענה מעורך-דין להגיש מועמדותו לחברות בכנסת, זה רע מאוד מבחינת הדמוקרטיה והשפעתה של הכנסת על העם. הכנסת צריכה להיות מוסד בעל אוטוריטה גבוהה ביותר. אם לשכת עורכי-הדין תטיל הגבלות גם מוסדות אחרים יטילו הגבלות ואז יצא שחברי-הכנסת יהיו כפופים למרות של גופים אליהם הם משתייכים.

א. עופר:

עצם היותם של חברי-הכנסת נבחרים העם מעניקה להם זכויות נוספות, כגון: שנותנים להם להכנס למקומות רבים ושמאירים להם פנים; הענין מחריף לגבי המקצוע המיוחד של עורכי-דין. תפקידו של עורך הדין הוא לשכנע. אינך יודע באיזה כוח משכנע עורך-הדין, אם מכוח דיבורי, או מכוח מעמדו.

לגופו של ענין: דוקא משום שהערב מתכנסת מועצת לשכת עורכי הדין כדי לקבל החלטה, עם נתערב תתקבל תוצאה הפוכה זה יתקבל כאילו אנו מנסים להסתיר משהו שאינו נכון. דברים פשוטים מתקבלים בצורה הפוכה. לשכת עורכי-הדין יודעת שיש חוק חסינות חברי הכנסת וידוע להם מה מותר ומה אסור לחבר-הכנסת לעשות.

אני מציע שבקבל החלטה אחת: להעמיד את דו"ח ועדת אונא לדיון על שולחן ועדת הכנסת כמה שיותר מוקדם.

היו"ר י. ישעיהו:

אין ספק בכך שעלינו לדון בנושא. הדיון הוקפא כי גלשנו מהנושא, הגלישה היתה מחוייבת המציאות, והענין נראה מסובך ולכן הנחנו לו.

מ. ביבי:

לשכת עורכי הדין אינה יכולה ליטול על עצמה תפקיד של נקיטת אמצעים נגד חבר-הכנסת שהוא עורך-דין. היא יכולה לדון רק בתפקיד של עורך הדין. זה יהווה פתח מסוכן אם כל מקצוע יגביל את חברי-הכנסת העוסקים באותו מקצוע בהגבלות מסויימות - לדעתי כבודם של חברי-הכנסת יופקר. אין מתפקידה של לשכת עורכי-הדין או כל גוף אחר לטפל באתיקה של חברי-הכנסת.

צ. צימרמן:

צדקו החברים שאמרו שהלשכה חורגת מסמכויותיה ומתפקידה, כי ענין זה נוגע לעבודת הכנסת. אלה דברים שהחוק קבע במפורש שיש לגביהם חסינות לחברי-הכנסת, בפגיעות אתיות יש ודאי חסינות מדחלסת. אם כל איגוד מקצועי יתחיל לדון בעבודתו של חבר-הכנסת שהוא חבר האיגוד - מחר יתחילו לדון על חברי-כנסת שהם מורים או מהנדסים; אבל בכל זאת התערבות ועדת הכנסת או הכנסת בענין זה, שהיא כשלעצמה חשובה ביותר, עלולה לגרום נזק ולא להביא תועלת. זה לא בסדר שהלשכה מטפלת דוקא בחברי-הכנסת שהם עורכי דין ולא בעורכי-דין שהם בצמרת ההסתדרות או בצמרת אחרות, או סתם מקורבים למלכות. הבעיה היא בעיה ולא בסדר שדנים בקטע מבעיה כללית. האזרח ברחוב חושב שיש דברים חריפים בגו ולכן דנים בעורכי דין שהם חברי-הכנסת; אם הכנסת תאמר דברה הדבר יביא לעימות בין הוועדה לבין לשכת עורכי הדין, והדבר יביא נזק לחברי-הכנסת שהם עורכי-דין וגם למעמדה של הכנסת, במיוחד כאשר הערב מתכנסת המועצה. חבל שלא עוררנו את הבעיה שבוע קודם. אחוז עורכי-הדין המצליחים מבין חברי-הכנסת אינו גבוה יותר מאחוז עורכי-הדין המצליחים שאינם חברי-הכנסת. יש עורכי דין מבין חברי-הכנסת שנאבקים בקושי על מקצועם.

אני מציע שלא ננקוט יוזמה בשלב זה, מלבד קבלת החלטה שנחדש את הדיון בנושא זה בוועדת הכנסת, ונפעל באמצעות שר המשפטים. אני מסכים לזה שיש לדאוג לכך שחברי-הכנסת יפעלו כחברי-הכנסת במקצועם, אחרת אי-אפשר יהיה לשתף חברים שהם במעמד מסויים בכנסת.

ד. ארזי:

הדיון בוועדה בנושא זה התקיים ב-20.1.70 ואני מצטער מאוד שהעמדה שבנקטה אז על-ידי שר המשפטים לא היתה כזאת שעודדה במיוחד להפעיל את מסקנות ועדת אונא, במיוחד כאשר במסקנות כתוב דבר שיש בו לדעתי עמדה לגבי השאלה שנתעוררה כאן. במסקנות הוועדה, סעיף 12 נאמר: "הוועדה סבורה כי יש לשאוף ליצירת כללי אתיקה לחברי-הכנסת שקיומם יתרום ללא ספק להעלאת קרנה של הכנסת בעיני הציבור. המוסד המתאים ביותר לקביעת עקרונות אלה הוא הכנסת עצמה ולא שום גוף אחר מחוזה לה, שכן קביעת כללי התנהגות של חברי-הכנסת על-ידי מי שאינו חבר-הכנסת, תהווה פגיעה בריבונותה של הכנסת. נראה לוועדה כי מוטב שכללים כאלה יווצרו על פי הנסיון המעשי ולאור מקרים קונקרטיים; על כן מציעה הוועדה כי הכנסת תקים מחבריה ועדה מצומצמת קבועה לענייני אתיקה של חברי-הכנסת. החלטותיה של ועדה זו על תלונות שיימסרו לטיפוליה יתלכדו במשך הזמן לקודכס של כללי התנהגות לחברי-הכנסת. הוועדה בדעה שאם תוקם בכנסת ועדת אתיקה, צריך שיהיה זה מסמכותה ומתפקידה לטפל בכלל חברי הכנסת ולא רק בחברי כנסת שהם עורכי דין, מאחר וכל חבר-הכנסת, יהיה אשר יהיה מקצועו או עיסוקו, עלול להיות נושא לביקורת ציבורית בשל התנהגותו כחבר-הכנסת על רקע של התנגשות אינטרסים או ניצול לרעה של מעמדו כחבר-הכנסת."

אני חושב שהיה מחדל מסויים מצד אותם חברי-הכנסת שהם עורכי דין בפרקטיקה על שלא היפנו את תשומת ליבה של הוועדה בענין שידעו עליו, אלא היפנו את תשומת הלב ביום בו עומדת מועצת לשכת עורכי הדין לדון בנושא זה.

אין ספק שהוועדה צריכה לחדש דיוניה בנושא זה וכן להחליט שבכל דיון, במידה שהדבר נוגע לעורכי-דין, יוזמנו גם נציגי לשכת עורכי-הדין - כשם שהוזמנו לוועדת אונא - כדי שיוכלו לחוות דעתם בענין. יושב-ראש הוועדה יכול להיאחז בדבריו בסעיף 12 שהקראתי.

ש. גוברמן:

אני הייתי מזכיר ועדת אונא בשלב מסויים. לא אנקוט עמדה לגופו של ענין, רק אזכיר שלשכת עורכי-הדין קבעה בכללים שלה הוראות בדבר עורכי-דין שהם חברים במועצות של רשויות מקומיות ויש כבר תקדים לכך שלשכת עורכי הדין קבעה כללים בדבר התנהגותם של עורכי-דין שהם חברים נבחרים בגופים מקצועיים.

רצוני להפנות תשומת לב הוועדה לקושי ששר המשפטים ימצא את עצמו אם הוועדה תביא את הדיון לתשומת ליבו. שר המשפטים אמנם ממדנה על לשכת עורכי-הדין, אך מועצת הלשכה רשאית לדון או לא לדון, לפי ראות עיניה, בעניינים שהיא קובעת לעצמה. אינני יודע אם שר המשפטים יוכל לפנות למועצת לשכת עורכי הדין בענין זה. חברי-הכנסת הזהירו מפני עימות בין שני הגופים.

היו"ר י. ישעיהו : **הוחלט:** אנו נפרסם הודעה לעתונות בזו הלשון:
 בעקבות שאילתה של חבר-הכנסת אנקוריון החליטה ועדת הכנסת להמשיך בדיון בנושא של ועדת אונא בענין חברי-הכנסת שהם עורכי דין, אשר החלה בו לפני שנה. הדיון יתחדש עם שובו של שר המשפטים מצטיעו. חבר-הכנסת אנקוריון הסב תשומת לב הוועדה לכך שמועצת לשכת עורכי הדין עומדת אולי לקבל החלטות בדבר כללים שיסייגו עורכי דין שהם חברי הכנסת, בעבודתם. יושב-ראש הוועדה, חבר-הכנסת ישראל ישעיהו השיב כי חזקה על מועצת לשכת עורכי דין שתמנע בהחלטותיה מפגיעה בזכויותיהם ובמעמדם של חברי-הכנסת, בתורת שכאלה, המעוגנים בחוק ובמבנה החוקתי של המדינה.

ד. מכתבו של חבר-הכנסת ביבי בדבר מחיקת דברי חבר-הכנסת מפרוטוקול הכנסת כאשר חזר בו מדבריו

היו"ר י. ישעיהו : חבר-הכנסת ביבי ביקש להעלות על סדר יומה של הוועדה את הענין דלהלן:
 "כאשר יושב-ראש ישיבת הכנסת מבקש מחבר-הכנסת לקחת דברים שאמר מעל דוכן הכנסת בחזרה, וחבר-הכנסת נענה לפנייתו של יושב-ראש הישיבה, נהוג עד כה שמוחקים מפרוטוקול הכנסת את הדברים שחבר-הכנסת חזר בו מהם, את דברי פנייתו של יושב-ראש הישיבה ואת הסכמתו של חבר-הכנסת לקחת דבריו בחזרה. נוהג זה אינו תקין, לעניות דעתי, מאחר והוא משמיט מתי הכנסת דברים שאירעו בכנסת ואשר חייבים לשקפם בהיסטוריה שלה. אודה על כן אם יובא נושא מכתבי לפני ועדת הכנסת כדי שתקבע עמדתה בנון."

סעיף 28 של תקנון הכנסת אומר: "(א)

בישיבות הכנסת, וגם בישיבותיה הסגורות, יתנהל פרוטוקול סטנוגרפי שיכיל את כל מהלך הדיונים, את ההצעות ואת תוצאות ההצבעה. נאמר: "יכיל את כל מהלך הדיונים" - צילום חיי הכנסת והמתרחש בה יוצאים מקופחים אם מוחקים מהפרוטוקול חילופי דברים מסוג זה בין חבר-הכנסת ליושב-ראש הישיבה. אם מישהו ירצה פעם לשקף את חיי הכנסת ויסתמך על העתונות ואחר-כך ישווה עם הפרוטוקולים של הכנסת - אחד משניהם לא יהיה שלם.

כיצד עלינו לנהוג? כאשר חבר-הכנסת

פולט פליטת פה בכוונה, או בלי כוונה, הראייה להימחק, מה תהיה הערתו של יושב-ראש הישיבה אם לא להציע לו למחוק דבריו מהפרוטוקול; אולי יושב-ראש הישיבה יבקש מחבר-הכנסת: "חזור בך" ואז חבר-הכנסת יגיד: "אני חוזר בי" וחילופי הדברים ישארו מצולמים בפרוטוקול, פרט לענינים העלולים לפגוע בבטחון המדינה אשר לגביהם יש סעיף מפורש בחוק יסוד: הכנסת (סעיף 28).

מ. ביבי:

חבר-הכנסת העולה על בימת הכנסת והמדבר לפי סגנונו והבנתו צריך להיות אחראי גם לפרוטוקול, לא ייתכן שדבריו ייכתבו בתקנון שלא לפי שאמר אותם מעל בימת הכנסת. הפרוטוקול צריך לשקף את דברי חברי-הכנסת כפי שהם. אם חבר-הכנסת אומר דברים שלא ייאמרו - אדרבא ישא בהם. אם חבר-הכנסת יודע שדבריו יכולים להימחק מהפרוטוקול הוא ירשה לעצמן לדבר מעל בימת הכנסת דברים אחרים מאשר הדברים שישתקפו ב"דברי הכנסת". לחבר-הכנסת מותר לערוך שינויים בסגנון אך לא לתקן תיקונים מהותיים. אמר לי עורך דברי הכנסת דאז שהוא אינו מסכים לערוך שינויים מהותיים וזה הנוהג במערכת. אני יוצא מנקודת הנחה שיש לשקף ב"דברי הכנסת" את מה שנאמר ונשמע בכנסת ואין לעשות מזה שני דברים שונים.

אני מציע שכל מה שנאמר בכנסת על-ידי

חבר הכנסת, אם הוא חזר או לא חזר בו, ישתקף ב"דברי הכנסת". כל הסיג ושיח צריך להשתקף ב"דברי הכנסת".

צ. צימרמן:

נדמה לי שהטוב ביותר והבטוח ביותר הוא שהפרוטוקול ישקף נאמנה מה שקרה, כי לשם כך כותבים סטנוגרמה. אם פעם יכתבו היסטוריה של הדמוקרטיה בארץ - הכנסת היא המקום הטוב ביותר לשם כך ועל הפרוטוקולים לשקף את המציאות. אני מציע שהכל ירשם בפרוטוקול.

א. אנקוריון:

אם נדקדק לפי סעיף 28 של תקנון הכנסת ולפי סעיף 28 של חוק יסוד: הכנסת, נכון הדבר שפרט להגבלה הנוגעת לענייני בטחון כל הדברים צריכים להירשם והכל

א. אנקוריון:

מותר. אינני מציע שנסכם היום, כי לפי דעתי הסעיפים אינם ממצים את העניין והפרקטיקה של הכנסת חזקה מן התקנון. הפרקטיקה בכנסת היא שיושב-ראש הישיבה מבקש למחוק מהפרוטוקול דברים שהם לאו דוקא עלולים לפגוע בבטחון המדינה, אלא משום חשש קבזיון הכנסת. יושב-ראש הישיבה שומר על הנימוס של ישיבת הכנסת. לפי דעתי אל לנו לבטל זאת. אם רוצים אנו לאמץ לנו תקדימים שקיימים אני חושב שהדבר טעון מחשבה; לכן מציע אני לא לסכם נושא זה היום.

י. נבון:

הצעתו של חבר-הכנסת ביבי היא במקומה. נדמה לי שיושב-ראש הישיבה נהגו לפעמים בלי סמכות למחוק דברים מן הפרוטוקול. יושב-ראש ישיבות הכנסת אינם רשאים למחוק דברים מן הפרוטוקול פרט לענייני בטחון מוגדרים. יושב-ראש הישיבות נטלו לעצמם סמכות שאינה מוענקת להם על-פי התקנון, ויש הגיון בכך שלא הוסמכו למחוק דברים מן הפרוטוקול, אחרת לא היה סוף לדבר.

רצוי שנקבל את ההצעה שהציע יושב-ראש הוועדה: שיושב-ראש הישיבה יבקש מחבר-הכנסת "חזור בך" וחבר-הכנסת יגיד: "אני חוזר בי", והכל ירשם בפרוטוקול. אם חבר-הכנסת לא יחזור בו מדבריו יכול יושב-ראש הישיבה לבקש באמצעים אחרים, אך אין הוא רשאי למחוק את הדברים מהפרוטוקול. אולי לא נסכם את הדיון היום. נראה לי שהדברים בכנסת יצולמו כפי שנאמרו, פרט לעניינים הפרגעים בבטחון המדינה.

א. רוזיאל-נאור:

מבחינת חינוך חברי-הכנסת לשמירה על נימוס והדר בכנסת טוב שהדברים ירשמו כלשונם בתוספת של: "חזור בך" ו-"אני חוזר בי". אני בעד זה שהדברים ירשמו כמו שהם ואז חבר-הכנסת שיש לו דחפים ואימפולסים ידע שעליו לנצור את לשונו.

ש.י. גרוס:

אני מצטרף לדעה שהפרוטוקול צריך לצלם כל מה שנאמר בכנסת. נדמה לי שיש מקום לאבחנה קטנה. ייתכן שחבר-הכנסת נכשל בעידנא דריתחא במלה לא יפה שהוא אינו רוצה שתישאר כפי שהיא בפרוטוקול - שתהיה לו אפשרות לבקש לא להכניס אותה מלה לפרוטוקול. אני חושב שזו זכותו של חבר-הכנסת.

א. רוזיאל-נאור:

אני מסכימה שלפעמים פולט אדם דברים שהוא מתחרט עליהם. אם חבר-הכנסת משתמש בביטוי לא הוגן, מציעה אני בעקבות הצעתו של חבר-הכנסת גרוס, עליו לשלוח מכתב ליושב-ראש הכנסת ולציין במכתב כי בישיבה פלונית נפלט מפיו ביטוי מסויים והוא מבקש שאותו ביטוי ימחק מהפרוטוקול, והמכתב יצורף לפרוטוקול. זה יהיה אמצעי טוב מאוד כדי שחברי-הכנסת יחשבו על מה שהם רוצים להגיד לפני שהם מוציאים את המלים מפיהם.

היו"ר י. ישעיהו:

הגב' ארן מעירה שאפשר לשמור כמה העלקים מהנוסח הבלתי מתוקן - כמקור להיסטוריונים. אנו ניתן את הדעת על הערה זו כאשר נבסח את ההחלטה.

לא נחליט בנושא זה בישיבה זו. לישיבה הבאה נגיש לאישור חברי הוועדה נוסח החלטה שיביא בחשבון את כל ההשלכות האפשריות שזה יהיה פירוש לסעיף 28. דעתי היא שהכל צריך להירשם בפרוטוקול של הכנסת, אך הוועדה תחליט כפי שתחליט. החלטתינו תחול על סעיף 28 וננסח מכתב ליושב-ראש הכנסת בהקשר לכך. המכתב יובא קודם לידיעת הוועדה.